

JERZY GAJ

**DZIEJE TURYSTYKI
W POLSCE**

Wydanie II rozszerzone

ALMAMER

WYŻSZA SZKOŁA EKONOMICZNA

WARSZAWA 2008

Recenzenci:
prof. dr hab. Wiesław Siwiński
prof. dr Janusz Merski

Reprodukcje fotografii wykonano w oparciu o ilustracje z:

1. Publikacji M. Orłowicz, *Moje wspomnienia turystyczne*, Ossolineum, Wrocław 1970 (fot. 1–17, 23–24, 29).
2. Publikacji A. Brzezicki, A. Miller (red.), *Kartki z historii kultury fizycznej i turystyki 1945–1964*, wyd. Sport i Turystyka, Warszawa 1964 (fot. 18–22, 25, 30–31).
3. Centrum Fotografii PTTK w Łodzi (fot. 32–44).

Opracowanie redakcyjno-techniczne i korekta
Joanna Warecka

Łamanie rozdziału *Ilustracje*
Tomasz Fabiański

Projekt okładki
Paweł Łazarczyk

ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna
ul. Wolska 43, 01–201 Warszawa

© Copyright by ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna,
Warszawa 2008

ISBN 978-83-60197-61-5

Druk i oprawa
Zakład Wydawniczy DrukTur sp. z o.o.
ul. Wolska 43, 01–201 Warszawa
tel./fax 022 321 85 03
wydawnictwo@druktur.com.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I. TRADYCJE TURYSTYCZNE W DAWNEJ POLSCE	13
1. Turystyka w czasach starożytnych i w średniowiecznej Europie.....	13
2. Tradycje turystyczne w dawnej Polsce	24
II. U PODSTAW NOWOŻYTNEJ TURYSTYKI	31
1. Problemy wychowania fizycznego w europejskiej myśli i praktyce pedagogicznej doby Oświecenia.....	31
2. Rozwój krajoznawstwa i turystyki	34
III. TURYSTYKA NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU	37
1. Turystyka europejska do I wojny światowej	37
2. Społeczny ruch turystyczny na ziemiach polskich w okresie zaborów	38
IV. TURYSTYKA W POLSCE W II RZECZYPOSPOLITEJ I W LATACH OKUPACJI	61
1. Różne formy interwencjonizmu państwowego w rozwoju turystyki europejskiej oraz branżowych i lokalnych stowarzyszeń turystycznych	61
2. Kształtowanie się w Polsce administracji rządowej i samorządowej ds. turystyki	65
3. Społeczny zasięg turystyki	74
3.1. Zajęcia turystyczno-krajoznawcze w szkolnictwie	74
3.2. Turystyka i krajoznawstwo w organizacjach i stowarzyszeniach młodzieżowych o orientacji prawicowej i lewicowej	78
3.3. Integracja sportu i turystyki w polskich związkach dyscyplin sportowych oraz w Związku Robotniczych Stowarzyszeń Sportowych	87
3.4. Turystyka i krajoznawstwo w organizacjach specjalistycznych	91
3.4.1. Działalność Związku Polskich Towarzystw Turystycznych i Ligi Popierania Turystyki	91
3.4.2. Polskie Towarzystwo Tatrzańskie	95
3.4.3. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze	98
3.4.4. Polski Touring Klub	99
3.4.5. Automobilkлуб Polski	100
3.4.6. Robotnicze Towarzystwo Turystyczne	101
3.5. Turystyka w ramach wczasów pracowniczych	101

3.6. Ruch turystyczny na pograniczu polsko-niemieckim	103
3.7. Turystyka mniejszości narodowych	105
4. Organizacje zawodowe i przemysł turystyczny	112
5. Straty biologiczne i materialne w polskiej turystyce w czasie II wojny światowej	115
V. TURYSTYKA W POLSCE LUDOWEJ	119
1. Rozwój turystyki światowej po roku 1945	119
2. Kształtowanie się państwowych struktur organizacyjnych w turystyce w Polsce	122
3. Polityczno-społeczne uwarunkowania zasięgu turystyki	135
4. Turystyka w szkolnictwie i harcerstwie	138
5. Turystyka w organizacjach młodzieżowych i sportowych	145
6. Działalność polskiego towarzystwa turystyczno-krajoznawczego	151
7. Działalność turystyczna w ramach związków zawodowych i zakładów pracy	159
8. Turystyka usportowiona	163
9. Turystyka zdrowotna ludzi niepełnosprawnych	173
10. Turystyka i pielgrzymki religijne	175
11. Organizacje wyspecjalizowane w obsłudze ruchu turystycznego i ich baza materialna	179
12. Kształcenie kadr dla turystyki	196
VI. TURYSTYKA W III RZECZYPOSPOLITEJ	201
1. Uwarunkowania społeczno-polityczne i gospodarcze rozwoju turystyki	201
2. Zarządzanie turystyką przez władze państwowe i samorząd lokalny	204
3. Baza materialna turystyki	214
4. Kadry w turystyce	217
5. Działalność turystyczna szkolnictwa i wybranych organizacji społecznych ..	221
6. Ruch turystyczny krajowy i zagraniczny	238
ZAKOŃCZENIE	241
PIŚMIENNICTWO	245
ZAŁĄCZNIKI	271
1. Wykaz Polaków związanych z turystką, poległych lub zamordowanych w latach II wojny światowej	273
2. Ustawa z dnia 25 czerwca 199 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej	279
3. Schematy struktur organizacyjnych	289
INDEKS NAZWISK	305
WYKAZ SKRÓTÓW	311
ILUSTRACJE	315